

PROLÓG

1

Popršalo a ochladilo sa. Na kúrenie je ešte času, je len koniec augusta, a tak sa Danielovi ani nechcelo večer oholiť. A mal sa holiť už včera. Keby mu rástli len samé čierne chlpy, mala by jeho zarastená tvár aký-taký výraz, nechcem povedať mužský, ale pretože sa medzi čiernymi chlpkami našli aj veľmi zreteľné ryšavé, vyzeralo to, akoby mu koža niekde nezarastala.

Málokto sa mohol presvedčiť o pravde, ryšavé chlpy sa dali vidieť len celkom zblízka. Dokonca i krk si umyl len potom, keď zistil, že má naporúdzi čistú košeľu. Mal na sebe včerajšiu, tú istú, čo v nej aj spal, ba sa v nej aj umýval (o to práve išlo, nemusieť sa zobliekať), mal už oblečené aj sako, keď vtom uvidel v skrini medzi otcovými košeľami aj jednu svoju. Sestra ju tam po žehlení omylom priložila. Išiel sa znova umyť, najmä krk, a voda bola trikrát odpornejšia ako predtým. Najväčšmi na tvári, na čele, hoci by sa dal predpokladať opak.

No ani potom sa necítil celkom čistý. Vyčitoval si, že nechodí za lacný peniaz do verejných kúpeľov. Kúpanie v prírode iba otužuje. Inak ničí nohy a tvrdnú od toho vlasy.

Pršalo celý deň a ochladzovalo sa, ochladilo sa až na šestnásť stupňov: niet dôvodu neveriť teplomeru.

Utekali s Levom vo vetre, krížom cez ulicu, vyhrňali si goliere, mali namierené do kaviarne. Boli radi, že majú nejaké peniaze, a Daniel zabudol na raňajšie pocity. Cítil sa dobre, odľukoval a nafukoval sa. Sľuboval si, že

vystúpi zo zamestnania a prestane poslúchať štátne orgány, že začne sporiť a gazdovať, riadne jesť a že vstúpi do dychovky.

Pred vchodom do kaviarne stretli Cecíliu. V hrmote okoloidúcej električky sa sprvu nemohli dohovoriť. Levovi sa zdalo, že Cecíliu pozná. Hm... Presne povedané, stretol ju len Daniel, Lev ju videl po prvý raz. Ani si nevšimli, že nešla sama: Daniel poznal jej rodičov len matne, možno ich ani nikdy nevidel živých, iba na fotografii. Aj Cecília zabudla na rodičov, vošla s chlapcami do kaviarne a rodičom takmer ani nič nepovedala. Lev ich pozdravil, Daniel sa usmial, akoby ich už bol pozdravil, a Cecília povedala, že zostane s Danielom. („To je ten Daniel, mami.“) Mohli si všeličo pomyslieť o jeho zarastenej tvári aj o chýbajúcom gombíku na saku, možno nepozerali naňho z toho svetla, v akom sa videl sám, idúcky popred zrkadlo kaviarenskeho záchoda. Tento dojem vari nemal byť prvý: vyzerali ako po niekoľkých pivách. Muselo to Cecílii skrsnúť v hlave najmä potom, keď Lev zlostne odmietol pivo, ktoré čašník pohotovo pred nich položil. Cecília totiž ani v najmenšom nepocítila zmenu počasia. Vari ju očakávala? A teda ani nemohla pochopiť, že pivo v takomto počasí nie je najlepšie.

Treba povedať, že Cecília a Daniel chodili spolu pred piatimi rokmi do jednej triedy. Aj spolu maturovali. A to krásne, čo vtedy medzi nimi vzniklo, malo vypĺchnuť práve pri tomto stretnutí v kaviarni.

Začínajú piť kávu. Daniel stratil kritickosť a vysvetľuje si priateľovu usmiatu tvár len takto: Cecília sa mu páči, je rád, že Daniel má takú peknú priateľku. Možno Lev myslí na niečo iné: o chvíľu bude treba Daniela pochváliť. Hľadá nejaký neotrepaný kompliment? Ako vždy?

Musia si s Cecíliou v rýchllosti rozpovedať všetko, čo za tých päť rokov prežili. Prítomnosť je zastretá oponou, je ešte otáznikom. Prítomnosť môže byť veľmi háklivá. Ale je isté, že naostatok ostanú len oni dvaja, Daniel a Cecília, a potom sa bude hovoriť o prítomnosti. Teraz sa môžu povedať také veci, ktoré by neboli odsúdeniahodné, i keby obidvaja, Daniel aj Cecília, bol v stave manželskom. Áno, to treba veriť. Daniel sa vtedy bál dievčaťa opýtať, či je vydatá. Pozrel jej niekoľkokrát na ruku, na prsty, hľadal prsteň. (Dnes vie, že žena, či vydatá, alebo slobodná, sa nikdy neurazí, keď sa jej opýtajú, či je už vydatá.)

Cecília mala červený sveter a skladanú sukňu. Zdá sa, že si predsa len trošku uvedomila ochladenie, lebo si vyzliekla bledosivý plášť, s ktorým sa chvíľu hrala, len potom dovolila Levovi, aby jej ho zavesil na vešiak. Svoje počínanie odôvodnila tým, že asi nebudú môcť dlho ostať, veď chlapani iste majú veľa roboty, o korektúrach sa nezmienili preto, aby už vo dverách nevyzerali ako nejakí povalači.

Dievča jednoducho hľadalo svoje - že zdržuje. Očividne chcelo počuť zápornú odpoveď. A tak sa napokon dohodli nazajtra, dali si termín, schôdzku, a to priam pred Cecíliiným domom.

Daniel navrhoval iné miesto. Bolo veľmi ťažké dohovoriť sa na takom mieste, jedno nevyhovovalo jemu, druhé jej. Ťažko povedať prečo. Ťažko povedať, prečo si už dnes nepovedali všetko, čo si sľubovali povedať, teda o období po matúre a o vstupe do zamestnania, ako aj o iných zážitkoch. Pekné vyhliadky, len čo je pravda - práve pred mesiacom bol Daniel rád, že sa zbavil všetkých nepríjemných spomienok. Na Cecíliu dlho myslel s láskou, lenže po dôkladnom pretrase zistil, že ho nikdy nemala rada

a celé čaro aj všetko ostatné si jednoducho vsugeroval. Pred mesiacom sa mu zasnubovala staršia sestra. Pri tom veľa pochopil. Budúcemu švagrovi vôbec nedôveroval, ani otec a mladšia sestra, a nedôveru a pochybnosti pred všetkými aj vyslovil: prirodzene, nie pred švagrom. Iste musí byť pre brata nepríjemné, keď vidí, že jeho sestra sa dostáva do zlých rúk. Riziko trvá stále, až dokiaľ sa aj brat neožení a neotupie voči sestriným starostiam. Zlý švagor môže byť podnetom k súcitu: tiež len začas. Táto skúsenosť neskôr Daniela neraz skľučovala. Stratil vrely vzťah k sestrám, no ani vzťah k manželke sa nezlepšil. V srdci teda neplatí zákon premiestňovania hmoty či energie, fluidá jednoducho miznú, stáva sa z nich azda popol.

Aj sa to ukázalo. Nad nízkym obzorom, ktorý už bol zahraničným Rakúskom, roztrhli sa zvečera mraky a vyletelo z nich slnko. Tuším sme mali len krátke leto, tuším by sa malo ešte len začať. Medzi cestujúcimi, čo sa vyhrnuli z brnianskeho osobného vlaku, mohol byť niekto, kto by sa chcel s Danielom pohovárať. Nevedno, prečo si to zaumieňujú. Vidia človeka pred sebou, dobehnú ho a potom začínajú rozhovor. Proti tomu nemožno nič spraviť, lebo by človek zas musel predbiehať iných, takých, čo by nedovolili vybočenie z bontónu a ďalšie ponáhľanie by pokladali za namyslenosť. O Danielovi si to napokon rozprávali tak či tak, veru, ako sa mu len hnusí slušnosť! A to slušnosť v najširšom meradle, aj tam, kde je namieste.

Len čo vyfajčil v malej, chladnej izbietke jednu cigaretu, nedalo sa dýchať. Daniel dostal chuť na nejaké vkusné svinstvo, ktoré by mu nepoškodilo zdravie. Čakal, až odpor k izbičke dozrie. Uvažoval o vetách, ktorými ho kolegovia nevdojak urazili, a prichádzal na nové odtiene, takže celý deň vyzeral ako stelesnená veľká urážka.

(Aj Petrov príhovor vyznel falošne, akože ináč!) Lev sa ho dnes dva razy opýtal, ako sa má. Daniel má na urážky ňuch, Leva iste ktosi predtým podobne rozladil a teraz si to vyskúšal na Danielovi. Potom mal chuť na komplimenty. Ak sa tá opakovaná otázka nevysvetlí, stráca Daniel posledného človeka, posledného statočného a bystrého. Hlupáci urážajú stále, s tým treba rátať, ale keď začne urážať Lev, tak bude zle. Znesie síce tvrdú, vtipnú odpoveď, lenže čo z toho? Komu treba zadosťučinenie v tomto prípade? No ak by mu Daniel mal čo odpúšťať, narušilo by sa priateľstvo, ak by mu mal odpustiť (sic!) len preto, lebo by bolo vylúčené dokázať citovú vlačnosť. Vlačnosť mohla nastať nezávisle od Daniela (pôjde vari o niečo prechodné), chvalabohu, možno chce Lev už skoncovať s hrubosťami, ktoré si Daniel dovoľuje vždy pred jeho ženou, možno Lev prestal veriť uzáveru, ktorý koncipoval Daniel, že jeho perfídnosť vôbec nie je perfídnosťou, že je vrodenným zmyslom pre súdržnosť. Daniel chcel raz presvedčiť Luba, že priateľov zrádza zo športu. Nech by to bola akokoľvek zlá vlastnosť, mohli už všetci dávno pochopiť jedno: Daniel nikdy nevedel nikomu priamo ublížiť. Na urážky odpovedal ohováraním. Tento trest bol pre urážajúceho ťažký. Nielen preto, že sa nemohol brániť, Daniel ohovoril dotyčného generálne. Nikdy sa nestalo, že by poslucháči aspoň v jednom bode nedošli k spoločnému uzáveru, a to Danielovi stačilo. Dokázal kvázianalýzami rozobrať nebadateľnú chybičku, vsugeroval poslucháčom, že chybička je začiatkom tvrdších omylov. Poslucháči ho museli vypočuť, lebo neskončil, pokým neprikývli, ba neraz im dával aj kontrolné otázky, zdanlivo naivné - a to všetko len zato, aby si overil účinok svojich slov. A aj keď sa mienka o jeho perfídnosti stala takmer všeobecnou,

mnohí sa mu ďalej zverovali s dosť veľkými intímnosťami. Možno preto, aby ich poslal ďalej - zdá sa, že Ľubo to začal prvý. Keď pochopil, že obyčajnú klebetu môže mať dvojnásobne umocnenú, nešeril ani svoje, ani ženino vnútro. No Daniel sa menil. Z ničoho nič vážne vynadal - listovne - akémusi dosť vážnemu človeku. Potom druhému a nejakej inštitúcii, ktorú aj liberálni ľudia pokladali za celkom nebyrokratickú. To už odsudzoval aj Lev. Páchlo to akousi duševnou poruchou, kverulantstvom, no len na prvý pohľad. Bol to skôr iný pocit, ktorý v tejto súvislosti netreba spomínať, lebo Danielovi ho začali pripisovať oveľa neskôr, až keď sa oženil. No potom už nepísal listy. Podivné, nikto by nepriznal, že môže ísť o celkom obyčajnú vec, i keď cennú, o zmysel pre humor s troškou zmyslu pre spravodlivosť. Všetci si mysleli, že majú dosť jedného aj druhého. Čo ešte k tomu treba doložiť?

Prostredie teda Danielovi nežičilo. Podchvíľou si o ňom šepkali, zveličovali jeho roztrpčenosť, grupovali sa proti nemu... niekto pri podobných rozhovoroch možno poznával, že aj klady... alebo, že sa mu to nezdá... že Daniel je vlastne dobrý... Chceli, aby bol dobrý? Nikdy im na tom nezáležalo. Jeho vzťahy ku kolegyniam mohli odsudzovať len preto, že ich myslel úprimne. Ak niekto iný objal ženu, pokladalo sa to za žart a neodsudzovalo. On to jednako nikdy neurobil ani žiadnej nič nenavrhol, a predsa sa všetkým zdalo, že ten chlapec by súložil, len čo je pravda. Akoby mu prestali veriť aj dievčatá, ktorým nezištne a často pomáhal. Keby sa mala táto pomoc podceňovať, museli by sme zalamovať rukami predovšetkým nad pohodlnosťou tých, čo si na také hlúposti brali pomocníka.

Daniel mal vždy radosť, keď pobadal, že sa v ňom čosi zmenilo. Z rozmaru potom zlomil drevený vešiak alebo

prerezal korene filodendronu. Uvažoval, či by sa nedalo čosi premiestniť, aby na niekoho padlo podozrenie z internej krádeže. Lev bol pri takýchto vylomeninách nemým svedkom.

S Cecíliou mal pomer od tretieho či štvrtého dňa po stretnutí. Bolo by veľmi osožné spomenúť minulosť obidvoch, bolo by to vari aj nevyhnutné, keby sme neboli exaktne zistili, že minulosť tých dvoch vôbec nemala vplyv na príbeh, o ktorom bude reč. Samozrejme, niekto môže byť zvedavý, ako sa dá taká nehoráznosť dokázať. Ako sa dá odpustiť dlh, tak sa možno dohodnúť, že minulosť neexistuje – z toho ešte nevyplýva, že umrela, to hovorím pre prípad, keby niekomu bolo minulosti ľúto.

Daniel vyfajčil v izbičke ešte dve cigarety a dym nestačil vychádzať malým okienkom. Už po tretí raz si šiel umyť ruky, a len tak mimochodom sa pýtal sám seba, či sa necíti vinný pred Michalom Rajmundom, druhým maminým mužom. Daniel začas u nich býval, nevynechal ani jedinú príležitosť, aby sa ukázal kultúrnejším. (Tento výraz začal kolovať v redakciách.) A zaujímavé, že podobnú námietku mala proti matke i mladšia sestra Marienka. Nikdy o tom spolu nehovorili, až to poznamenala sama mama, podistým mysliac na niečo celkom iné: napríklad na to, že nemali ani dobré rádio, ani knižnicu. U matky mala prevládnúť nenávisť k predchádzajúcemu manželovi, Danielovmu otcovi, a všetko by bolo v poriadku. Nikto z detí by sa neodvážil utešovať ju, a ona to tuším ani nechcela, zaručene nie spočiatku. Keď sa z času na čas „kajala“, nebolo to nič iné ako ženská samolúbošť. Deti si navykli matku pred otcom obraňovať, niekedy aj za cenu lži, no bývalá pomyselná vinovatosť (dalo by sa povedať skúšobná) sa zvrátila na ozajstnú:

obludnosť tohto artefaktu neskôr Danielovi neraz vohnala slzy do očí. Pri hodnotení ľudí používal Daniel jednoduchú, no účinnú pomôcku. Tí, čo mali viac času, sa stali múdrejšími. Keby sa sem začala pliesť dedičnosť, je koniec demokracii, ktorú Daniel v týchto dňoch potreboval ako soľ, hoci sa ešte pevne nerozhodol, či pomôcku spraví svojou dogmou alebo ju raz prísne preverí, rozšíri, zjemní a tak ďalej.

Čím sa to stále špinil? Nebolo by lepšie zohriať za hrniec vody a riadne si ruky umyť kefou? Takými to drobnosťami sa zamestnával až do deviatej večer. Marienka došla od mamy a oznámila, že Michal Rajmund zomiera. Otec nemohol skryť úsmev. Vôbec to nevyzeralo neľudsky. Dievča vypilo pohár vody, učesalo sa a zas odbehlo k mame. (Bývali blízko, z ich dvora počuť štekot psa.) V ten večer Michal aj zomrel. Bolo dosť takých, ktorí sa tešili, ako teraz s Danielovou matkou zatočia.

Cecília tuším nepočula, keď jej Daniel na druhý deň povedal: „Musím ísť na pohreb. Môžeš sa k nám pozrieť aj ty.“ A myslel na posteľ v svojej izbičke. Prišla v deň pohrebu, a zdá sa celkom pravdepodobné, že o ňom vôbec nevedela. Michal Rajmund už bol pochovaný a na dvore sedeli smútoční hostia. Cecília nemohla vydržať v meste, bála sa a žiarlila: nastúpila do vlaku, na stanici sa opýtala na Daniela a ľudia jej poradili. Došla na dvor, otec zametal lístie. Keď povedala, za kým prišla, poslal ju k Rajmundovcom. Daniel bol veľmi rád, mohol konečne odísť z karu, na ktorom už Rajmundovi príbuzní dávali všeličo najavo, pravda, ešte s dávkou slušnosti. (Mohli by namietnuť, že nikdy nič nedávali najavo, ale to už nie je ich vec, ale Danielova, vec jeho matky a dvoch sestier.) Otec bol na všeličo zvedavý. Dievča sa mu veľmi zapáčilo

a nikdy neprestal Danielovi vyčítať, že zaraz nepoznal, čo za ženu Cecília je. Aj sestry sa vrátili, ale nie nadtľho, lebo sa rozhodli spať u matky. Cecília bola pre ne prekvapením, lebo za Danielom ešte nikdy nijaké dievča neprišlo, a táto až z mesta – takto nejako smiešne sa viedli rozhovory v onen večer. Obrana celkom nepotrebná, veď Daniel sa na spiatočnej ceste dozvedel veci, ktoré ho natoľko zarmútili, že chcel tvrdiť opak toho, čo sestry, aby nevyzeral ako baránok a aby ho ako baránka Cecília nenechala. Táto upriamenosť nie je chlapcovi na hanbu, najmä keď išlo o cit veľmi krátkodobý, niekoľkotýždňový. Alebo je to nejako ináč?

Je. Nedozvedel sa veci, ale len jednu. Že Cecília už „vážne“ chodila s nejakým mužom. Vtedy sa nedozvedel ako, kde a prečo. Len to „vážne“. Už vtedy ho to zarmútilo. A zas by sme klamali, keby sme povedali, že jej to prezradil. Povedal jej, že to nič, že to je prirodzené, normálne a že ju má rád ako pred piatimi rokmi. Oklamal seba aj ju.

Nemusel jej nič podobné tvrdiť, mohol s ňou jednoducho chodiť, dokazovať lásku činmi. (Lásku možno dokazovať činmi: to znamená počkať dlhšie, ako je norma, alebo prísť prv na schôdzku, to znamená všemožné skutky od podržania kabáta až po kúpenie zmrzliny.) Cecília veľmi chcela, aby jej dokazoval lásku činmi: ach, vôbec nemala na mysli bozky. Tie predsa žena „dáva“.

Viezli sa za mesto, možno do Karlovej Vsi, k Dunaju. No prvý raz sa uvideli v plavkách až na kúpalisku. Strávili tam celú božiu nedeľu. Daniel si myslel, že mu dievča už celkom patrí, veď včera zhrešili. Dvojdielny akt mal tento výsledok: ona sa takto stala nevernou svojej vážnej známosti a on prestal byť panic. O nedeli sa Danielovi neraz snívalo. Pretože zhrešili v noci, v tme, napochytró, naplno.

V lese najprv dlho blúdili. Ona bola presvedčená, že sa to skončí tak, ako sa to skončilo, on neveril, nazdával sa, že zas niečo do toho príde. Lebo takýchto príležitostí mal predtým Daniel veľa, s mnohými, a vždy sa skončili nevinne. Noc a vyzliekanie si asi zapamätá do smrti. Raz tento deň preklínal, inokedy uznával jeho krásu a na čas sa stal k Cecílii nežnejší. Nič nespravili proti počatiu, boli to najlepšie spojenia, aké si vôbec možno predstaviť. Ich sila vnikla do vedomia až neskôr, keď Cecília počala. Toto predobdobie je menší zázrak. Spojenia po počatí pomaly a iste prerastali do čohosi nepekného, pre dievča trpkého, pre Daniela skoro ako otroctvo. Nemohol bez nej byť ani pol dňa. Veľa telefonoval a napokon o veci informoval Leva, ktorý iba prikyvoval.

Tak sa v nedeľu na kúpalisku videli. Videli, že ona je pekná kostra a on taký prútik. Ona mala neohorenú bielu kožu, veľmi bielu, a on bol ohorený a jednostaj sa tešil, ako sa zlepšilo počasie. Bez hanby možno povedať, že zlepšenému počasiu sa viac-menej tešila Danielova koža. Bol na svoju kožu pyšný, na iné nie. Až neskôr spyšnel vo všetkých ohľadoch, ale to už bol načisto chudák, ktorému preskakuje. Zaujímavé: v tú nedeľu stretli na kúpalisku aj Oľgu. Opeknenú, plnú. Kedysi ju mal Daniel rád, väčšmi ako Cecíliu. Oľga prešla ponad ich ležiace telá ako Kleopatra a utrúsila pozdrav. Vlasý jej zryšaveli, oči sa zväčšili, lakte zaokrúhlili a nepochybne aj veľmi zmúdreli. Daniel si pomyslel, či by sa mu s Oľgou bolo prihodilo to isté ako s Cecíliou. A neskôr často vyťahoval z pamäti podhľad na bezchybnú Oľginu postavu, lebo neskôr veľa rás po nej zatúžil, no nikdy ju už nevidel zoblečenú. Keď sa potom stala slávnou, pokladal za nevhodné niečo navrhovať, aby si nebodaj nemyslela, že

ju začal obdivovať až slávnu. Ak možno priamou rečou nejakú ženu získať, tak iba do času. Potom už nepomôže nič, ani priama reč, ani okľuka.

Ešte v ten istý mesiac ich Oľga vzala na návštevu k nim. Po prvý raz si Daniel osvojil drsný tón, ktorým potom Cecíliu takmer sústavne zarmucoval. Hoci nevydržal bez milenky ani pol dňa, ako sme sa zmienili, stále pripúšťal bujné sexuálne predstavy s inými dámami a stal sa veľmi odvážnym. Keby bola pravda, že anjeli nejestvujú, nemohli by sme vysvetliť veľké šťastie, s akým sa vyhol (mimovoľne?) súloži so ženami, čo sa mu priliepali na päty. Cecília mu otvorila oči. Len teraz zbadal, koľkým sa páči. Styky s ňou však od začiatku nepokladal za nebezpečné, no o stykoch s inými mal predsa ešte strach rozmýšľať. Bol slobodný, a to, čo si dovolil s ňou, nemohla byť výnimka: bolo to to isté, čo by prežil s inou. Ale s Cecíliou to bolo čisté. Ako je to možné? Vari preto, že jej slúbil manželstvo? Neskôr sa stal bezočivým, možno povedať nelútostným, ohovárky sa týkali ponajviac tohto dievčaťa. O ničom nevedela, no on sa skoro nezdržal, chcel povedať na niektorej návšteve, čo všetko vytatáril, keď tu bol pred niekoľkými dňami bez nej. O ničom inom už nevedel rozprávať. Robil sa svätým, no nie dlho. Potom sa začal očerňovať. A vtedy videl, čo si o ňom ľudia myslia. Hovorili:

„No vidíš, Daniel, aj ty máš svoje chyby.“ A v hĺbke svojej pyšnej duše ich za tieto slová znenávidel. Skoro tri dni prešli, kým sa upokojil po vzrušení, ktoré zanechala v ňom Levova poznámka. Bola to prvá poznámka tohto druhu, narážka na Danielovu životaschopnosť. Či ten Lev načisto osprostel, keď si myslí, že Daniel narážku nepochopí a Dodo hej? Doda sa bojí... ba nie, títo dvaja akoby sa našli. Tak veru. Na Doda ešte nikdy nenadával.